

VolgMij Speciaal

Het digitale leerlingvolgsysteem bewegingsonderwijs voor Cluster 3

Het Mulier Instituut heeft recent een onderzoek gedaan naar het meten van motorische vaardigheden in het speciaal onderwijs. Daaruit blijkt dat op dit moment VolgMij Speciaal het meest geschikt is om de motorische vaardigheden van kinderen in het speciaal onderwijs te meten (de Jonge et al, 2021). Dit artikel beschrijft het ontstaan van VolgMij en geeft een inkijkje in het gebruik ervan.

TEKST CORINE VISSER, ANNA-MARIA VAN DILLEN EN CHRISTA RIETBERG

Het digitale leerlingvolgsysteem VolgMij bewegingsonderwijs voor het regulier onderwijs bestaat al een aantal jaren. Het systeem is ontwikkeld door de vakgroep bewegingsonderwijs ASG Almere. Het leerlingvolgsysteem is nu doorontwikkeld voor het speciaal onderwijs (cluster 3).

▼
Lekker voetballen

De voordelen van VolgMij zijn:

- Handzaam
- Vernieuwend
- Flexibel
- On- en offline te gebruiken

Het gebruik van leerlingvolgsystemen in het speciaal onderwijs

Uit de peiling bewegingsonderwijs in het speciaal en praktijkonderwijs van het Mulier Instituut in 2019 blijkt dat de helft van de scholen in het speciaal onderwijs geen meetinstrument voor motorische vaardigheden gebruikt (Slot-Heijs & Lucassen, 2019). Het gebruik van meetinstrumenten komt het vaakst voor bij cluster 3-scholen.

In het rapport 'Meten van motorische vaardigheden bij kinderen in het speciaal onderwijs' staat beschreven dat het mogelijk is dat de beschikbare meetinstrumenten in hun huidige vorm onvoldoende geschikt geacht worden om motorische vaardigheden van kinderen met een beperking te meten (de Jonge et al, 2021). VolgMij Speciaal is inderdaad ontwikkeld vanuit deze vraag. De ontwikkelaars zochten een handzaam systeem dat recht doet aan de verschillen tussen kinderen binnen cluster 3.

Ontstaan VolgMij Speciaal

VolgMij Speciaal is een initiatief dat vanuit de praktijk is ontstaan. Bestaande volgsystemen voldeden niet omdat de doelgroep binnen het cluster 3 zeer specifiek is. In 2016 organiseerde de KVLO een netwerkbijeenkomst waarbij 28 vakleerkrachten bewegingsonderwijs voor (speciaal) onderwijs aanwezig waren. Het doel van de bijeenkomst was om te kijken wat de beste aanpak zou zijn om beweegvaardigheden te volgen op cluster 3-scholen.

Tijdens die bijeenkomst werd besloten om VolgMij verder te ontwikkelen voor het speciaal onderwijs. Er is een werkgroep gecreëerd die verantwoordelijk was voor de verdere ontwikkeling. De werkgroep bestond uit vakleerkrachten werkzaam in het bewegingsonderwijs voor het speciaal onderwijs, de ontwikkelaars van VolgMij van regulier bewegingsonderwijs, docenten van hogescholen en een vertegenwoordiger van de SLO. In 2018 heeft één van de vakleerkrachten, Anna-Maria van Dillen, een beurs ontvangen van het LerarenOntwikkelFonds (LOF) om VolgMij Speciaal verder te ontwikkelen. Met die impuls konden in twee jaar activiteiten uitgetoetst worden en de app worden omgebouwd voor cluster 3 scholen. Het was een enorm uitdagende klus waarin het belangrijkste was dat er recht werd gedaan aan de verschillen tussen de kinderen zonder daar een waardeoordeel aan te geven.

Het speciaal onderwijs is er voor leerlingen die specialistische of intensieve begeleiding nodig hebben. Omdat er veel verschillen bestaan tussen leerlingen is het speciaal onderwijs in vier clusters ingedeeld. De clusters zijn ingedeeld op de problematiek van de leerlingen. Onder cluster 3 van het speciaal onderwijs vallen scholen voor leerlingen met verstandelijke en lichamelijke beperkingen, en leerlingen die langdurig ziek zijn.

Opzet VolgMij Speciaal

Het leerlingvolgstelsel is gebaseerd op de leerlijnen uit het Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs (Mooij et al., 2011) en het Basisdocument bewegingsonderwijs ZML (Berkel, van et al., 2009). Om recht te doen aan de verschillen tussen de leerlingen is VolgMij Speciaal gebaseerd op vier stromen en wordt er niet gewerkt in leerjaren. Hiermee kunnen leerlingen worden gevolgd die buiten de reguliere lesinhoud vallen en zodoende op hun eigen niveau succesmomenten kunnen behalen.

Binnen elke stroom staan 3 kernactiviteiten per leerlijn beschreven van A tot en met C. Deze kernactiviteiten gaan van makkelijker naar moeilijker binnen een stroom en ook is er een opbouw in moeilijkheid tussen de stromen EMB, ZML en Basis. Alleen de kernactiviteiten van rolstoel zijn opzichzelfstaande activiteiten (tabel 2).

De opbouw van de activiteiten binnen de EMB-stroom tussen de a, b en c kernactiviteiten is veel kleiner dan bijvoorbeeld de basisstroom. Niet voor niets, want de ontwikkeling binnen de EMB-stroom loopt in veel kleinere, subtiele stappen. Een leerling kan binnen VolgMij Speciaal per leerlijn in een andere stroom geduid worden. Door hun beperkingen kunnen deze leerlingen in de ene leerlijn uitblinken terwijl zij in de andere leerlijn veel aanpassingen in de kernactiviteit nodig hebben en daarmee ook in een andere stroom vallen.

▼ Tabel 1

stroom	uitleg	korte inhoud
EMB	Ernstig meervoudig beperkt	Evaringsgerichte activiteiten voor leerlingen in de ontwikkelingsleeftijd 2 jaar en jonger
ZML	Zeer moeilijk lerend	Activiteiten beschreven vanuit het basisdocument ZML
basis	Basisdocument	Activiteiten beschreven vanuit het basisdocument
rolstoel	Rolstoelactiviteiten	Activiteiten voor rolstoelleerlingen hierin wordt onderscheid gemaakt tussen handbewogen rolstoel en elektrische rolstoel

Tabel 2 ▼
voorbeelden kernactiviteiten binnen leerlijn balanceren

EMB	ZML	Basis	Rolstoel
A) Ligger op wiebelmat	A) Lopen over breed stabiel vlak	A) Lopen over stabiel schuin vlak	A) Rijden over lange mat met materialen eronder
B) Zitten op wiebelmat	B) Lopen over breed stabiel schuin vlak	B) Lopen over breed half instabiel vlak	B) Rijden over de wipwap
C) Kruijen over wiebelmat	C) Lopen over smal stabiel vlak	C) Lopen over breed instabiel vlak	C) Wheelie

Een leerling kan binnen VolgMij Speciaal per leerlijn in een andere stroom geduid worden

Ook is er nog ruimte voor de leerkracht om een kernactiviteit zelf aan te maken. Daarmee geeft VolgMij ook genoeg ruimte voor scholen om het te laten aansluiten bij het eigen programma.

Voor elke activiteit zijn vijf niveauiduidingen gemaakt. Een niveauiduiding geeft aan in welke mate een kernactiviteit lukt en welke ontwikkelingsstappen een leerling nog kan maken. Hieronder staat een voorbeeld van de opbouw van de 5 niveauiduidingen binnen de ZML stroom.

ZML A: Lopen over breed stabiel vlak

De leerling loopt over een breed stabiel vlak naar de andere kant

Het lukt de leerling niet

De leerling loopt met hulp over het vlak

De leerling loopt zelfstandig over het vlak

De leerling loopt met regelmatig tempo en in balans over het vlak

De leerling loopt in balans over het vlak en kan onderweg opdrachten uitvoeren

De app VolgMij Speciaal

VolgMij is ontwikkeld als app die met de iPad uitstekend werkt. De leerlinglijsten kunnen vanuit een edex-bestand dat beschikbaar is vanuit de leerlingenadministratie geïntegreerd worden in de app. Daarnaast kan het programma ook op een computer gebruikt worden. Wanneer de leerlingenlijsten zijn ingevoerd kan er zowel op klas als leerling gescoord worden.

Netwerk bewegingsonderwijs cluster 3

Voor vakleerkrachten in cluster 3 is er de mogelijkheid om mee te denken in het 'netwerk bewegingsonderwijs cluster 3' over de verdere ontwikkeling van het leerlingvolgsysteem. De wens van de ontwikkelgroep is nog te werken aan sociaal-emotionele doelen gekoppeld aan de kernactiviteiten. Wil je deelnemen aan het netwerk bewegingsonderwijs cluster 3?

Ga naar www.speciaalbewegingsonderwijs.nl en meld je aan. Wil je VolgMij cluster 3 daarbij uitproberen? Neem contact op met Anna-Maria van Dillen en vraag naar de mogelijkheden (zie contact).

Bronnen

Mulier Instituut (2021). Meten van motorische vaardigheden bij kinderen in het speciaal onderwijs. Geraadpleegd op 4 mei 2021, van 1 (kennisbankportenbewegen.nl)

Slot-Heijs, J.J. & Lucassen, J.M.H. (2019). Bewegingsonderwijs en sport in het speciaal onderwijs. Utrecht: Mulier Instituut.

Mooij, C., Berkel, M. van, Consten, A., Danes, H., Geleijnse, J., Graft, M. van der, ... Tjalsma, W. (2011). Basisdocument Bewegingsonderwijs voor het Basisonderwijs (6e gewijzigde druk). Zeist: Jan Luiting Fonds.

Foto

KVLO

Contact

cbj.visser@windesheim.nl
a.vandillen@almere-speciaal.nl

Kernwoorden

digitalisering, innovatie, leerlingvolgsysteem

▼ Het scoren van leerlingen kan per leerling of per groep

